

УДК 336.741.2

Дробязко А. О.

кандидат економічних наук, провідний науковий співробітник ДННУ "Академія фінансового управління";
професор кафедри банківської справи ДВНЗ "Київський національний економічний університет імені
Вадима Гетьмана", Київ, Україна, adroblyazko@ukr.net

ПОГЛЯД НА ВІРТУАЛЬНІ ВАЛЮТИ КРИЗЬ ПРИЗМУ ТЕОРІЇ ОБІГУ ГРОШЕЙ ТА ЦІННИХ ПАПЕРІВ

Anatolij Drobyazko

Ph. D. (Economics), SESE "The Academy of Financial Management"; SHEE "Kyiv National Economic University
named after Vadim Hetman", Kyiv, Ukraine, adroblyazko@ukr.net

A VIEW ON VIRTUAL CURRENCIES THROUGH THE PRIZM OF THE THEORY OF MONEY AND SECURITIES

JEL classification: E42, F33, F65, G10.

Дробязко А. А.

кандидат экономических наук, ведущий научный сотрудник ГУНУ "Академия финансового управления";
профессор кафедры банковского дела ГВУЗ "Киевский национальный экономический университет
имени Вадима Гетьмана", Киев, Украина

ВЗГЛЯД НА ВИРТУАЛЬНЫЕ ВАЛЮТЫ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ТЕОРИИ ОБОРОТА ДЕНЕГ И ЦЕННЫХ БУМАГ

Згідно зі Спільною заявою фінансових регуляторів щодо статусу крипто-валют в Україні від 30 листопада 2017 р., їх складна правова природа не дає змоги визнати їх ані грошовими коштами, ані валютою і платіжним засобом іншої країни, ані валютною цінністю, ані електронними грошима, ані цінними паперами, ані грошовим сурогатом [1].

Поки тривають теоретичні суперечки, життя не стоїть на місці. В жовтні 2017 р. у Києві зафіксована нотаріальна угода щодо продажу нерухомості за віртуальну валюту. Власник квартири (громадянин США) продав її за криптовалюти через свого представника (за довіреністю). Власником криптовалюти виступила американська компанія "Velton/Zegelman", платформою для угоди – стартап "Прору" з Кремнієвої долини. Київську квартиру поміняли на суму в криптовалюті відповідно до договору міни, уклавши смарт-контракт. Адреса останнього відображена в угоді, котра вноситься безпосередньо до реєстру нерухомості та до блокчейну Ethereum. Для реєстрації контракту було замовлено акти оцінки нерухомості, виписано довіреності обома сторонами. Після внесення змін до реєстру нерухомості з нього отримана виписка, яку, у свою чергу, завантажили в систему, що дало можливість розблокувати смарт-контракт і перевести зазначену суму продавцю нерухомості.

Розглянемо цю трансакцію крізь призму теорії грошей. Функції грошей:

– засіб платежу: так, за нерухомість розрахувалися віртуальною валютою, котра не забезпечується жодним центральним банком. На багатьох спеціалі-

© Дробязко А. О., 2017

зованих веб-сайтах за дрібні послуги можна розрахуватися віртуальними грошима, однак ця транзакція не підлягає під закони валютного регулювання та виглядає майже як офшорні розрахунки;

– міра вартості: швидше ні, ніж так, оскільки оцінку вартості майна, що проходило по договору міни, проводили за ринковими цінами, дійсними в Україні на той момент, і податки, найімовірніше, були виплачені в гривні, хоча про цю “дрібницю” в повідомленні преси не згадується;

– засіб нагромадження: сумнівний – як за високою волатильністю самої криптовалюти, так і за можливістю швидко перетворити криптомонети в реальні грошові знаки, причому варто мати на увазі: якщо вчора в цьому місці зазначене можна було зробити, не факт, що сьогодні не буде відмовлено. Втім, гравці у “МММ” у цьому світі ще не перевелися;

– засіб обігу: поки що обмежений, адже далеко не кожний продавець готовий взяти криптомонетами. Крім того, обіг цього засобу ґрунтується виключно на довірі учасників;

– світові гроші: важко заперечувати, адже поставка товару (квартири) проти платежу відбувалася в різних юрисдикціях. Хоча в класичній економіці світові гроші більше оперують у валютах, що емітовані центральними банками зі стабільними економіками.

Тепер розглянемо цю транзакцію крізь призму теорії обігу цінних паперів. Функції цінних паперів:

– мобілізаційна: ряд країн, котрі вже накопичили досвід проведення невдалих (шахрайських) ІСО (залучення у венчурні інвестиції без здійснення комплексу організаційно-юридичних процедур, як це вписано при проведенні ІРО), запроваджують пряму заборону (Ізраїль, Австралія, Південна Корея). Романтики вважають, що можна продавати красиві мрії за віртуальні монети;

– управлінська: відсутня. Віртуальні монети майняться (видобуваються) за єдиним алгоритмом у багатьох центрах одночасно, тому прямого управлінського (адміністративного) впливу, подібного до того, який мають центральні банки на власні гроші або мажоритарні акціонери в компаніях, ніхто не справляє;

– запозичувальна: якщо брокерські компанії за свої послуги беруть у криптовалюті, то запозичення в ній – питання часу, особливо в разі дозволу на розрахунки криптомонетами за деривативами;

– розрахункова: вже існує, але на обмеженому колі товарів і послуг. Утім, їх перелік та механізми розрахунків, безперечно, розширюватимуться;

– забезпечувальна: теоретично віртуальна валюта може бути прийнята в заставу, але за приватним контрактом. Утім, з огляду на вимоги органів фінансового моніторингу й центральних банків, віртуальні гроші не скоро братимуться як застава за реальними кредитами, тим більше що серед банківських аналітиків вживається термін “продаж застави”, коли дають кредитні гроші під малореальний проект;

– перерозподільна: хіба що купівля-продаж віртуальної валюти за іншу віртуальну валюту.

Отже, віртуальні валюти спрощують і здешевлюють розрахунки між учасниками. Якби віртуальна валюта Ethereum у цій угоді була визначена як цінні папери, то національні депозитарії країн мали б її ідентифікувати, а зберігачі – відкрити взаємні коррахунки, для угоди потрібно було б залучити сертифікованого торговця. Втім, на практиці, в системі координат цінних паперів, така конструкція поставки проти платежу є дуже затратною та майже нездійсненною для України.

Оскільки малозабезпечені верстви населення навряд чи працюватимуть на цьому ринку і втрачатимуть гроші на ризикованих операціях, можна погодитися зі стриманою заявою національних регуляторів. Процес регуляції окресленої сфери в умовах України неодмінно призведе до зловживань із боку силових органів, котрих у кібербезпеці вже багато. Регулятори застерегли, що діяльність, пов'язана з операціями купівлі, продажу, обміну й конвертації у криптовалюти, несе множину ризиків, і фізичні та юридичні особи повинні це усвідомлювати. Хоча такі операції можуть бути й прибутковими, ймовірність втрати коштів при їх проведенні надзвичайно висока.

Список використаних джерел

1. Спільна заява фінансових регуляторів щодо статусу криптовалюти в Україні від 30.11.2017. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=59735329&cat_id=55838.

References

1. National Bank of Ukraine. (2017, November 30). *Spil'na zayava finansovy`kh rehulyatoriv shhodo statusu kry`ptovalyut v Ukrayini* [Joint statement of financial regulators on the status of cryptocurrency in Ukraine]. Retrieved from https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=59735329&cat_id=55838 [in Ukrainian].